

Politika zaštite djeteta

IN fondacija, fondacija za unapređenje socijalne inkluzije djece i mladih u BiH
(INF)

Uvod

IN fondacija radi na unapređenju socijalne inkluzije djece i mladih kroz socijalne inovacije, istraživanja, edukacije. IN fondacija u ostvarivanju svojih ciljeva saraduje sa partnerima na projektima. U većini projekata, odrasli dolaze u neposredan kontakt sa djecom.

UN-ova Konvencija o Pravima djeteta (1989) predstavlja standard za dječija prava i zaštitu djece od bilo čega što je štetno po njih. Konvencija zahtijeva da, u svim aktivnostima koje se tiču djece, od primarnog značaja budu interesi djeteta. Konvencija nalaže da se zlostavljanje djece javlja u raznim oblicima, te da može biti fizičko, emocionalno, seksualno, a takođe uključuje i zanemarivanje, iskorištavanje i maltretiranje. Zlostavljanje djeteta se javlja i prisutno je u svim društvima, u svim kulturama i društvenim organizacijama. Sve vrste zlostavljanja trebaju biti spriječene i okončane što je brže moguće.

Odrasle osobe koje dolaze u kontakt s djecom trebaju da brinu o fizičkom i psihičkom integritetu djeteta, uz obezbjeđivanje prava djeteta na zdrav razvoj i rast. Osnovne vrijednosti zaštite prava djece zasnovane su na principima:

- zaštite najboljeg interesa djeteta
- prava svakog djeteta da ne bude diskriminisano;
- prava svakog djeteta da se njegovo/njezino mišljenje čuje u vezi sa svim pitanjima koja ih se tiču,
- prava svakog djeteta na opstanak i razvoj.

IN fondacija je razvila Politiku zaštite djeteta zajedno sa pravilnikom o ponašanju za zaštitu djece da služe kao minimalni standardi za sve zaposlenike i projekte koje IN fondacija provodi; mjere za unapređenje dobrobiti i sigurnosti za optimalan razvoj djece. Pravilnik o ponašanju jasno određuje koje ponašanje je dozvoljeno, a koje nije u prisustvu djeteta.

Politika i pravilnik o ponašanju:

- definišu očekivanja kada se radi o pitanjima zaštite djece i pružaju smjernice za zaposlene i vanjske saradnike, kao i osobe koje provode projekte u partnerstvu sa IN fondacijom
- predstavlja polazne tačke za otvoren pristup u promovisanju dobrobiti djeteta u sklopu projekata koje podržava IN fondacija

- počiva na principima iz Konvencije o pravima djeteta, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta kao osnove za ponašanje, unapređenje razvoja djeteta, i prevenciju zloupotrebe
- aktivno se promoviše od strane zaposlenika INF i njihovih partnera. Postupci koji nisu u saglasnosti sa Politikom i Pravilnikom o ponašanju predstavljaju valjani razlog za otkaz i razrješenje ugovora
- dio su ugovora donatora i njihovo poštovanje je preduslov za finansijsku podršku.

IN fondacija smatra da je zlostavljanje i zanemarivanje djece neprihvatljivo i prema zlostavljanju, zanemarivanju i nasilju ima nultu toleranciju. Shodno tome IN fondacija želi, u svim svojim postupcima kao i aktivnostima svojih partnera, preduzeti potrebne korake koji osiguravaju zaštitu prava djece i koji su usmjereni na njihovu dobrobit. Principi koji su izloženi u Pravilniku o ponašanju, moraju se poštovati od strane svih zaposlenika IN fondacije, njihovih partnera kao i lica koja rade na projektima, uključujući volontere, osobe koje pružaju bilo kakvu uslugu ili savjet, donatore, reportere i novinare, kao i druge predstavnike organizacija.

IN fondacija ovom politikom želi podići svjest o zlostavljanju djeteta; takođe želi spriječiti, osuditi i reagovati na zlostavljanje i zanemarivanje djece kroz efektivne procese zapošljavanja i edukovanja osoblja o pitanjima zaštite djece i, ako je potrebno, razvojem kulture informisanosti i otvorenog dijaloga unutar organizacije.

IN fondacija neće snositi odgovornost za zlostavljanje ili štetu počinjenu djetetu koje učestvuje u projektu jednog od partnera. IN fondacija će obavijestiti i pomoći projektnim partnerima da spriječe i pravilno odreaguju na zlostavljanje djece.

1. Zlostavljanje I zanemarivanje djeteta: definicija

Univerzalne kategorije koje se odnose na zlostavljanje djeteta (vidi član 19. Konvencije) su definisane na sljedeći način i služe kao smjernice u određenim situacijama:

Seksualno zlostavljanje

Stvarna ili potencijalna seksualna eksploatacija djeteta, uključujući sve oblike seksualne zloupotrebe, kao što su silovanje, incest i pornografija

Fizičko zlostavljanje

Stvarno ili potencijalno fizičko zlostavljanje djeteta ili svaki neuspjeh da se spriječi fizička povreda ili patnja djeteta

Zanemarivanje

Svaki propust da se zaštiti dijete od izloženosti bilo kojoj vrsti opasnosti, uključujući hladnoću, izgladnjivanje, nemogućnost da se djetetu pruži emocionalna podrška, nemogućnost da mu se pruže razne vrste brige koja dovodi do oštećenja zdravlja djeteta i njegovog razvoja.

Emocionalno zlostavljanje

Često ili ozbiljno mentalno nasilje ili odbacivanje. Sve vrste zlostavljanja uključuju određen nivo emocionalnog zlostavljanja.

Iskorištavanje/eksploatacija

Iskorištavanje djeteta u bilo kakve ekonomske svrhe, kao što su opasni i riskantni poslovi ili oni koji ometaju ili ugrožavaju dječiji razvoj. Ovo se takođe odnosi na obrazovne programe koji su fokusirani na proizvodnju a ne na sticanje vještina; primoravanje djece da obavljaju teške poslove i zadatke, iako su djeca ispod minimalne granice starosti za rad, i da obavljaju plaćen posao, kao i držanje djeteta van obrazovne ustanove da bi obavljalo bilo kakav posao.

Strategije za zaštitu djeteta

IN fondacija ima za cilj stvaranje sigurnog okruženja za djecu u svim domenima svog rada putem podizanja svijesti, osnaživanja djece, obrazovanja zaposlenika u domenu prevencije zlostavljanja djece i prepoznavanja znakova zlostavljanja, njihovo prijavljivanje i dalje nošenje sa zlostavljanjem.

A. Podizanje svijesti i prevencija

IN fondacija će se pobrinuti da zaposlenici, projektni partneri i drugi budu svjesni problema kao što su zlostavljanje i iskorištavanje djece, kao i potencijalnih rizika sa kojima se susreću djeca, i da znaju koja je uloga i odgovornost zaposlenika i menadžmenta u prevenciji zlostavljanja djeteta. S ovim ciljem na umu, zaposlenici i projektni partneri će biti obučeni u polju zaštite djeteta (ako je to potrebno) što je prije moguće. Od novih zaposlenika će se tražiti da pročitaju Politiku i Pravilnik o ponašanju, i da se ponašaju u skladu s pročitanim smjernicama. O Politici i Pravilniku o ponašanju će se redovno diskutovati na sastancima zaposlenih. IN fondacija potiče projektne partnere da sudjeluju u otvorenim diskusijama koje se tiču pitanja zaštite djeteta. U ovu svrhu, kontakt osobe su imenovane u IN fondaciji i partnerskim organizacijama. IN fondacija zahtijeva da projektni partneri potpišu Pravilnik o ponašanju. Projektnim partnerima se predlaže da napišu vlastitu politiku zaštite djece koja će im omogućiti detaljniji pristup problemu. IN fondaciji se može dostaviti kopija ove politike. Takođe, ukoliko se prijavi određeni incident, i ako partneri imaju politiku zaštite djece koja je u suprotnosti sa Politikom koju zastupa IN fondacija, najbolji interes djeteta će biti uzet kao osnova za dalje akcije. IN fondacija je spremna da ponudi pomoć projektnim partnerima kada se radi o implementaciji politike o zaštiti djeteta.

Procedure selekcije i zapošljavanja novog osoblja i volontera bi trebalo da uključuju pitanja i provjere koje bi dovele do zaključka da li je potencijalni novi zaposlenik odgovarajuća osoba za rad sa djecom; neke od preporučenih provjera su evidencija o (ne)kažnjavanju, kao i provjera prethodnih zaposlenja i navedenih referenci.

Zaposlenici i projektni partneri se mole da sa rukovodećima podijele sve potencijalne probleme koji se tiču zaštite djeteta.

B. Prijavljivanje, zaštita i reagovanje

IN fondacija potiče svoje zaposlenike, kao i zaposlenike na projektima i druge da se upoznaju sa koracima koje treba poduzeti kada se jave određeni problemi u vezi sa sigurnošću djeteta. Postoje različiti nivoi prijavljivanja:

a) Nivo projektnih partnera

Kada se slučajevi zlostavljanja djeteta jave u projektima koje sprovode projektni partneri IN fondacije, proces prijave treba da prati smjernice politike kreirane od strane projektnih partnera. Ako takve smjernice, kao i sama politika ne postoje, opšte procedure prijavljivanja se mogu slijediti ili se slučaj može prijaviti rukovodstvu.

Rukovodstvo partnerske organizacije bi odmah trebalo da obavijesti IN fondaciju o slučaju zlostavljanja djeteta, kao i o koracima koje su do tog trenutka preduzeli.

Ako je prijavljivanje slučaja rukovodećima partnerske organizacije nemoguće iz bilo kog razloga, svi potencijalni problemi se trebaju prijaviti direktno IN fondaciji.

b) Nivo IN fondacije

Kada se radi o aktivnostima koje IN fondacija provodi direktno, treba poštovati procedure prijave IN fondacije.

Ako je prijavljivanje slučaja rukovodećim iz partnerskih organizacija nemoguće iz bilo kog razloga, svi potencijalni problemi se trebaju prijaviti direktno IN fondaciji.

Rukovodeći IN fondacije i projektni partneri treba da poštuju sljedeće principe:

- svaku, pa i najmanju zabrinutost uzeti za ozbiljno
- poduzeti sve potrebne korake da se zaštiti dijete koje je u fokusu našeg rada i interesa
- pružiti podršku djeci, zaposlenima i drugima koji su prijavili problem
- djelovati efikasno i na odgovarajući način. Zaposlenima reći da po prijavljivanju problema neće biti potrebe da se započinje istraga i ispitivanje. To je nadležnost rukovodećih ili lokalne vlasti. Zaposleni samo treba da registruju to što se dogodilo i da slučaj prijave rukovodstvu i nadležnim lokalnim vlastima.
- Slušati mišljenje i želje djeteta i uzeti ih u obzir
- Pravilo povjerljivosti važi za izvještaj i sve informacije
- Prijavljivanje slučaja treba da bude učinjeno pravilno

2. Uloga rukovodećih IN fondacije

Rukovodstvo IN fondacije je odgovorno za pravilno sprovođenje Politike na svim nivoima organizacije. Svaka osoba, bez obzira na svoj status ili poziciju, koja dolazi u kontakt s djecom mora u potpunosti biti upoznata sa Politikom. Evidencija obuke kadrova treba biti

prikupljena i dostupna u svrhe potencijalnog monitoringa, i takođe će biti korištena tokom evaluacije da bi se odredila efikasnost primjene Politike.

Kada neko izrazi zabrinutost o potencijalnom zlostavljanju djeteta, rukovodeći su dužni da preuzmu na sebe odgovornost zaštite djeteta, takođe treba da osiguraju da je prijavljivanje slučaja učinjeno na pravi način, i da su poduzeti odgovarajući daljnji koraci. Interes djeteta je uvijek na prvom mjestu.

Zaposlenici treba da znaju da ako njihovo ponašanje bude odstupalo od pravila propisanih od strane IN fondacije, organizacija će preduzeti odgovarajuće mjere protiv njih. Ove mjere mogu biti administrativne ili pravne.

Organizacija zadržava pravo okončanja ugovora o zaposlenju ili bilo kog drugog ugovora.

3. Posebna uloga programskih službenika u IN fondaciji

Programski službenici su odgovorni za prikupljanje potpisanih Pravila ponašanja i treba da podržavaju projektne partnere u primjeni Politike u svojim organizacijama, i da se pobrinu da je sadržaj te Politike u saglasnosti sa međunarodnim standardima. Kopija Politike projektnih partnera treba biti u administrativnom sistemu projekta, zajedno sa potpisanim Pravilnikom o ponašanju IN fondacije.

Svi projektni partneri moraju da potpišu Pravilnik o ponašanju zajedno sa ugovorom o donaciji. Svaki projektni partner IN fondacije se mora pridržavati Prvilnika o ponašanju i Politike zaštite djeteta. Ako je potrebno, službenik projekta može organizovati trening za projektne partnere o zaštiti djeteta.

Aneks A)

Pravilnik o ponašanju za zaštitu djece

Svi zaposleni na projektu, kao i zaposleni u IN fondaciji i treća lica koja su na bilo koji način uključena u projekte IN fondacije moraju se strogo pridržavati pravila kako bi spriječili, zaustavili i prijavili svaki slučaj zlostavljanja djece koja učestvuju u projektima IN fondacije.

U svrhe ove politike i procedure prijavljivanja, djetetom se smatra svaka osoba mlađa od 18 godina.

Šta treba raditi:

1. Znati da Pravilnik o ponašanju postoji i upoznati se sa njegovim sadržajem

2. Odnositi se prema svakom djetetu s poštovanjem bez obzira na njegovu rasu, pol, boju kože, jezik, religiju, politička i druga uvjerenja, nacionalnu, etničku i društvenu pripadnost, invalidnost i druge statuse.
3. Biti svjestan ranjivosti i podložnosti djeteta raznim oblicima zlostavljanja – najčešće, djeca koja su uključena u programe IN fondacije su veoma ranjiva ili su čak već bili žrtve – treba biti svjestan njihove pozicije.
4. Osigurati djeci zagaranovanu zaštitu i potpunu sigurnost u slučaju nekih neprihvatljivih oblika ponašanja
5. Biti svjestan potencijalno riskantnih situacija (npr. biti sam s djetetom za vrijeme sesija terapije, slikanje djeteta i snimanje videa ili obavljanje intervjua ili prijavljivanje). Jedini načina da se nastavi u određenoj situaciji je pod uslovom da je pomenuta situacija u granicama politike ili po dobijanju odobrenja od strane rukovodećih, roditelja/staratelja i samog djeteta
6. Planirati i organizovati posao, posjetu da bi se izbjegli potencijalni rizici
7. Koliko god je to moguće budite vidljivi drugima kada radite s djetetom, ili ga posjećujete (izbjegavajte biti nasamo s djetetom u prostorijama kojima drugi nemaju pristup ili gdje drugi ne mogu da Vas vide)
8. Sudjelujte u stvaranju kulture otvorenog dijaloga da bi se omogućilo da svi problemi i zabrinutosti budu izneseni i diskutovani
9. Pobrinite se da postoji vertikalna odgovornosti među zaposlenima tako da svaka loša praksa ili potencijalno nasilničko ponašanje ne prođe nekažnjeno
10. Pričajte s djecom o njihovom odnosu sa zaposlenima i ohrabrujte ih da iznose svoje brige
11. Osnajujte djecu, razgovarajte s njima o njihovim pravima, informišite ih o tome šta je prihvatljivo a šta neprihvatljivo ponašanje prema njima, informišite ih šta treba da urade ukoliko se pojavi određeni problem
12. Ohrabrujte djecu da slobodno iznose svoje mišljenje o mogućim neprihvatljivim oblicima ponašanja odraslih prema njima
13. Pružite podršku djeci i svim ostalim zaposlenim i angažovanim koji iskažu zabrinutost u vezi nepoštovanja politike zaštite djece
14. Ozbiljno razmotrite svaku dječiju primjedbu i poduzmite odgovarajuće mjere
15. Prijavite slučajeve zlostavljanja djeteta nadležnoj osobi (konsultuj proceduru prijavljivanja slučajeva zlostavljanja djeteta)
16. Ukoliko djecu vodite na put van vaše kancelarije, obavezno zatražite pismenu saglasnost roditelja
17. Poštujte pravo privatnosti i pravo na zaštitu identita svakog djeteta u situacijama kao što su posjete donatora, predstavnika medija i sl.
18. Obezbijedite siguran i uslovan prostor u kojem djeca borave tokom određenih aktivnosti
19. Promovišite politiku zaštite djece i nastojte osigurati provođenje minimalnih standarda zaštite djece u partnerskim organizacijama i institucijama obrazovanja i vaspitanja, zdravstva, socijalne zaštite, policije, pravosuđa i sl.)

Šta ne treba raditi:

1. Nemojte ostvarivati fizičku ili intimnu vezu sa bilo kojim djetetom, ili bilo koju drugu vrstu veze koja se može protumačiti kao nasilna

2. Nemojte zlostavljati djecu ni na fizičkom ili emocionalnom planu, nemojte iskorištavati djecu, ili se odnositi prema njima na loš način koji bi doveo dijete u rizičnu situaciju
3. Nemojte provoditi vrijeme s djecom nasamo. Ovo uključuje odvođenje djeteta van prostorija gdje se provodi projekat, na sastanke, putovanja, izlete, kod sebe kući ili slično. Ako Vam je privatnost neophodna, drugi zaposlenici moraju biti upoznati s vašim namjerama i vrata moraju ostati otvorena. Kada su u pitanju terapijske sesije, vrata moraju imati stakleni prozor kroz koji drugi mogu posmatrati šta se događa u prostoriji
4. Nemojte opraštati, sudjelovati ili zanemarivati oblike ponašanja djece koja su protuzakonita, opasna ili izopačena
5. Nemojte ostavljati djecu samu, bez prisustva odrasle osobe
6. Nemojte se ponašati na neprihvatljiv način (npr. maziti, ljubiti ili dodirivati djecu na neprihvatljiv način). Nemojte da Vaše ponašanje prema djeci ima seksualne konotacije. Nemojte spavati u istoj sobi ili krevetu s djetetom.
7. Nemojte tući djecu i kažnjavati ih fizički
8. Nemojte ponižavati, sramotiti, ili degradirati djecu, ili na bilo koji drugi način provoditi emocionalno zlostavljanje
9. Nemojte diskriminirati, tretirati određenu djecu drugačije nego ostale, ili favorizovati određeno dijete
10. Ne provocirajte ili izazivajte djecu bilo ponašanjem ili stavovima
11. Ne koristiti jezik koji nije prikladan
12. Nemojte dozvoliti da djeca obavljaju kućne poslove ili bilo koji drugi posao koji je neprimjeren njihovom uzrastu ili stadiju razvoja, koji ometa njihovo učenje, i dovodi ih u situaciju u kojoj mogu zadobiti povrede
13. Nemojte dozvoliti da ijedno dijete biva sistematski zanemarivano, i zaštitite svako dijete od bilo koje vrste opasnosti čijeg ste postojanja svjesni
14. Nemojte gubiti iz vida neophodnu profesionalnu distancu i preuzimati na sebe ulogu staratelja ili zaštitnika

Važna napomena: Iako su u paragrafima koji prethode navedene mnoge štetne situacije po dijete, gore navedena lista je daleko od finalne. Glavni princip je da se analizira data situacija te da se djeluje u najboljem interesu djeteta. U slučajevima nedoumice, stupite u kontakt s nadređenima ili drugim odgovornim osobama.

Fotografije video materijali/filmovi, poruke:

1. Zatražite pristanak i odobrenje djeteta i njenih/njegovih roditelja ili staratelja prije nego što uslikate ili snimate dijete
2. Nemojte davati djetetu obećanja u zamjenu za slike
3. Slike djece treba da su dostojanstvene i da ih prikazuju s određenim poštovanjem, a ne kao žrtve ili ponizne
4. Pobrinite se da slike nemaju seksualnu konotaciju ili da omogućavaju bilo kakvu zloupotrebu

5. Zaštitite sigurnost i privatnost djece i njihovih porodica tako što ćete balansirati korištenje prepoznatljivih slika u medijima i na internetu, i nemojte ih koristiti na način koji otkriva lokaciju
6. Slike i poruke mogu jedino biti korištene uz pristanak IN fondacije
7. Kao što je navedeno u Pravilniku o ponašanju, novinari, reporteri, fotografi, režiseri i drugi medijski i marketinški profesionalci moraju se ponašati u skladu s smjericama IN fondacije koje se tiču etičkog izvještavanja o djeci i koje su iznesene u Dodatku B

Procedura prijavljivanja zlostavljanja djeteta

Ako ste zabrinuti za sigurnost i dobrobit djeteta, molimo Vas da to odmah prenesete rukovodećima, ili predstavnicima IN fondacije. Djelujte odmah, zato što dijete može biti izloženo ozbiljnoj opasnosti ako to ne učinite.

Kontakt informacije IN fondacije, za prijave slučajeva zlostavljanja djeteta:

IN fondacija
Programsko osoblje
Banović Strahinje 16, Banja Luka, BiH
Telefon +387 51 464 460 (centrala)
E-mail: info@infondacija.org

Ja, ...(ime i prezime)

Ovim potpisom potvrđujem da sam primio/la, pročitao/la i razumio/razumjela Politiku zaštite djece i Pravilnik o ponašanju, te da ću se ponašati u skladu sa navedenim.

.....(datum).....(mjesto)

_____
(potpis)